

Skatteutskottets betänkande

1980/81:56

om enhetliga skatteregler för barnpension m. m.

I detta betänkande behandlas frågor avseende beskattningen av barnpension samt avdrag för underhållsbidrag.

Motionerna

1980/81: 370 av Elisabeth Fleetwood (m) och Blenda Littmarck (m)

I motionen hemställs att riksdagen hos regeringen begär att ensamförälderkommittén får tilläggsdirektiv att utreda och föreslå enhetliga skatteregler i fråga om barnpension, underhållsbidrag och bidragsförskott.

1980/81: 413 av Anita Persson (s)

I motionen hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring av reglerna om avdrag för underhållsbidrag så att förälder med höga kostnader för umgängesresor får viss del av dessa avdragsgilla.

1980/81: 1528 av Arne Andersson i Gustafs m. fl. (c)

I motionen hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en utredning av bestämmelserna om avdrag för underhåll av barn, så att större rättvisa skipas och inte svårigheterna mellan parterna i en skilsmässa förstoras.

Gällande bestämmelser

Barnpension enligt lagen om allmän försäkring (AFL) kan utgå dels inom folkpensioneringen, dels inom försäkringen för tilläggs pension (ATP).

Barnpension enligt folkpensioneringen utgår till barn under 18 år, om en av eller båda föräldrarna avlidit. Har avliden förälder enligt bindande avtal åtagit sig att till utomäktenskapligt barn utge visst engångsbelopp, föreligger rätt till barnpension endast i den mån pensionen överstiger en livränta, som inköpts eller kunnat inköpas åt barnet för beloppet.

Barnpension enligt folkpensioneringen utgör fr. o. m. den 1 juli 1981 för år räknat minst 26 % av basbeloppet. Den utgår dock alltid med sådant belopp att pensionen tillsammans med eventuell pension från ATP uppgår till 62 % av basbeloppet om båda föräldrarna avlidit, till 31 % av basbeloppet om barnet samtidigt uppbär bidragsförskott och till 41 % av samma belopp i övriga fall då barnet uppbär pension efter en av föräldrarna. I sistnämnda fall beaktas även sådan folkpension i form av änkepension, som utgår till barnets mor eller styvmor, om barnet och änkan stadigvarande sammanbor. Om

flera barn är berättigade till barnpension, fördelas vid avräkningen änkepensionen lika mellan barnen.

De krav som uppställs för rätt till barnpension enligt försäkringen för ATP är desamma som för barnpension inom folkpensioneringen med den skillnaden att åldersgränsen beträffande barnet satts ett år högre. Pensionens storlek är beroende av den avlidna föräldrarns pensionspoäng, vilket i sin tur grundar sig på hans pensionsgrundande inkomst under ett visst antal år. Barnpensionens storlek kan därigenom variera inom tämligen vida gränser.

Som framgått ovan kan barnpensionen enligt folkpensioneringen påverkas av bl. a. huruvida bidragsförskott utgår. Enligt lagen om bidragsförskott utgår detta som ersättning för eller utfyllnad av underhållsbidrag. En förutsättning är att vårdnaden tillkommer endast en av föräldrarna eller att barnet inte står under föräldrarnas vårdnad. Vidare krävs att den förälder som inte har vårdnaden inte betalar underhållsbidrag eller betalar bidrag med lägre belopp än bidragsförskottet. I vissa fall utgår dock inte bidragsförskott, t. ex. om barnet bor tillsammans med den förälder som inte har vårdnaden eller om barnet bor hos en av föräldrarna trots att de har gemensam vårdnad.

Bidragsförskott utgår fr. o. m. den 1 juli 1981 för år räknat 41 % av basbeloppet. Skall bidragsförskottet utgå i förhållande till båda föräldrarna utgör det dock 31 % av basbeloppet i förhållande till envar av föräldrarna. Är barnet berättigat till barnpension enligt folkpensioneringen utgör bidragsförskottet likaledes 31 % av basbeloppet. Som utfyllnad utgår skillnaden mellan denna nivå och underhållsbidraget.

Pensionsförmåner utgör skattepliktig inkomst. Till följd av reglerna om extra avdrag blir inkomst som består endast av folkpensionsförmåner och viss sidoinkomst i praktiken undantagna från beskattning. Rätt till extra avdrag föreligger om den skattskyldiges inkomst till inte obetydlig del utgjorts av folkpension. Som folkpension räknas därvid inte barnpension.

Bidrag till barns underhåll, vare sig det utgår som underhållsbidrag eller i form av bidragsförskott, utgör icke skattepliktig inkomst för mottagaren.

Frågornas tidigare behandling m. m.

1972 års skatteutredning prövade i sitt slutbetänkande (SOU 1977: 91) Översyn av skattesystemet också frågan om beskattning av barnpension. Utredningen framhöll i samband därmed bl. a. att samma beskattningsregler borde gälla oavsett om samhället trädde in genom bidragsförskott eller genom barnpension. Detta kunde åstadkommas antingen genom att bidragsförskottet gjordes skattepliktigt eller genom att barnpensionen, eventuellt i förening med andra pensionsförmåner som tillkommer barn, undantogs från beskattning upp till nivån för bidragsförskottet.

Utredningen som övervägt det sistnämnda alternativet avstod från att

lägga något förslag i frågan med hänvisning till att regeringen i september 1977 bemyndigat chefen för socialdepartementet att tillkalla en kommitté (ensamförälderkommittén, S 1977: 16) med uppdrag att göra en översyn av samhällets stöd till ensamstående förälder m. m.

I denna kommittés uppdrag ingår att göra en genomgång av befintliga samhälleliga stödformer för ensamstående föräldrar och deras barn, inklusive särskilda skatteförmåner och service av olika slag.

I samband med att utskottet i oktober 1979 prövade motionsyrkanden om skattefrihet, helt eller delvis, för barnpension konstaterade utskottet att frågan om sådan skattefrihet hade nära samband med efterlevandepensioneringens framtida utformning. Med hänvisning till att denna fråga prövades av pensionskommittén föreslog utskottet att motionerna skulle överlämnas till denna kommitté. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Utskottet

I motionerna behandlas frågor avseende den skatterättsliga behandlingen av barnpension och rätten till avdrag för underhållsbidrag.

Elisabeth Fleetwood och Blenda Littmarck (båda m) begär i motion 370 att ensamförälderkommittén genom tilläggsdirektiv får i uppdrag att utreda och föreslå enhetliga skatteregler i fråga om barnpension, underhållsbidrag och bidragsförskott. Motionärerna erinrar om att bidrag till barns underhåll inte beskattas, vare sig det utgår som underhållsbidrag eller i form av bidragsförskott. Barnpension däremot utgör skattepliktig intäkt för barnet, och detta kan enligt motionärerna medföra negativa effekter i sådana fall då barnet feriearbetar eller på annat sätt uppbär förvärvsinkomst vid sidan av pensionen.

Av den redogörelse som lämnats i inledningen till detta betänkande framgår att motioner av samma innebörd som motion 370 på utskottets hemställan i betänkande SkU 1979/80:4 överlämnats till pensionskommittén. Kommittén beräknas avlämna ett betänkande om efterlevandepensioneringens framtida utformning under innevarande år. Med hänsyn härtill är enligt utskottets mening någon riksdagens åtgärd med anledning av motionen inte nu påkallad, och utskottet avstyrker följaktligen bifall till densamma.

Anita Persson (s) yrkar i motion 413 att regeringen skall lägga fram förslag om sådan ändring av reglerna om rätt till avdrag för underhållsbidrag att förälder med stora kostnader för umgängesresor genom avdragsrätt vid taxeringen får kompensation för viss del av dessa kostnader. I motion 1528 av Arne Andersson i Gustafs m. fl. (c) begär motionärerna utredning av reglerna om avdrag för underhåll av barn. Motionärerna framhåller att rätten till avdrag för sådant underhåll bör gälla t.o.m. den månad då barnet fyller 18 år och inte vara beroende av när under året barnet är fött. Motionärerna

menar vidare att avtal om underhåll för annan utbildning än grundutbildning efter 18 års ålder bör jämsställas med domstols dom om sådant underhåll.

Som utskottet tidigare vid flera tillfällen framhållit är frågan om samhällets stöd till ensamstående föräldrar och deras barn föremål för översyn inom ensamförälderkommittén. Kommittén kommer enligt uppgift vid sin prövning också in på frågor rörande de särskilda skatteförmåner som tillkommer ensamstående föräldrar. Även problemen kring kostnaderna i samband med utövande av umgängesrätt ligger inom området för kommitténs uppdrag. Vad särskilt angår motion 1528 vill utskottet erinra om att frågan om underhållsbidrag skall vara avdragsgillt eller ej inte bestäms med hänsyn till förhållanden som rått den 1 november året näst före taxeringsåret. Om ett barn fyller 18 år exempelvis i juni under beskattningsåret och inte längre går i skola medges sålunda avdrag för underhållsbidrag för sex månader. Inte heller har – som motionärerna tycks mena – en dom numera någon betydelse för avdragsrätten annat än i vissa kortvariga övergångsfall avseende underhållsbidrag enligt äldre bestämmelser.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna 413 och 1528.

Utskottet hemställer

1. *beträffande barnpension*
att riksdagen avslår motion 1980/81:370.
2. *beträffande underhållsbidrag*
att riksdagen avslår motionerna 1980/81: 413 och 1980/81: 1528.

Stockholm den 5 maj 1981

På skatteutskottets vägnar

ERIK WÄRNBERG

Närvarande: Erik Wörnberg (s), Stig Josefson (c)*, Valter Kristenson (s), Rune Ångström (fp)*, Olle Westberg i Hofors (s), Tage Sundkvist (c), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s), Wilhelm Gustafsson (fp), Egon Jacobsson (s), Anita Johansson (s)*, Bengt Wittbom (m)* och Ewy Möller (m).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.